

Relatie tussen autoritaire opvoedingsstijl en faalangst bij kinderen

Masterthesis

Universiteit Utrecht

Masterprogramma Orthopedagogiek

Groep: 2.8 Opvoeden van kinderen: Welke problemen ondervinden ouders bij het opvoeden en hoe gaan zij daarmee om?

Naam: Rowan de Caluwe

Studentennummer: 3465497

Begeleidster: Dr. Joyce Akse

Tweede beoordelaar: Dr. Gerdientje Danner – Vlaardingerbroek

Datum: 29-05-2017

Voorwoord

Dit onderzoek is gedaan naar aanleiding van de master Orthopedagogiek aan de Universiteit Utrecht. Voorafgaand aan de keuze van het onderzoeksonderwerp dacht ik na over een thema. Welk onderwerp is interessant en zou ik meer onderzoek naar willen verrichten? Na diverse gesprekken met mijn stagebegeleidster kwam het onderwerp faalangst naar voren. Voor mij is het thema faalangst altijd een intrigerend onderwerp geweest, waar ik zelf in het verleden ook mee te maken heb gehad. Het onderzoek verrichten in hoeverre een opvoedingsstijl nou bepalend kan zijn voor faalangst, maakte dat ik dacht: “Ja en dit ga ik doen!” Achteraf gezien ben ik nog steeds blij met de keuze die ik heb gemaakt, waarin ik veel heb mogen leren en ervaren binnen dit thema, maar ook over het verrichten van wetenschappelijke onderzoeken an sich. Het is een intensief, maar leerzaam jaar geweest!

Graag wil ik van de gelegenheid gebruik maken om een aantal mensen en betrokkenen te bedanken. Ten eerste wil ik mijn stagebegeleidster, Dirma Terlouw, bedanken die met het idee kwam voor dit onderzoek, waardoor dit onderzoek tot stand is gekomen. Ten tweede wil ik mijn masterthesis docent, Joyce Akse, bedanken voor haar betrokkenheid en feedback tijdens het onderzoeksproces wat ertoe heeft geleid om tot deze resultaten te komen. Daarnaast wil ik de scholen bedanken die mee hebben gewerkt aan dit onderzoek. De fijne samenwerking en mondelinge overdracht hebben ertoe geleid dat de voortgang van het onderzoek goed verliep. Tot slot wil ik mijn familie, vriendinnen en studiegenoten bedanken voor hun betrokkenheid en steun tijdens het afstudeerproces.

Rowan de Caluwe

Utrecht, 5 mei 2017

Samenvatting

Inleiding In deze studie is onderzocht of er een relatie bestaat tussen faalangst en een autoritaire opvoedingsstijl bij kinderen van 10 tot en met 12 jaar en of deze relatie verschilt tussen jongens en meisjes. Hierbij is een onderscheid gemaakt tussen een autoritaire en autoritatieve opvoedingsstijl. Verwacht werd dat faalangst meer zou voorkomen bij een autoritaire opvoedingsstijl dan bij een autoritatieve opvoedingsstijl. Daarnaast werd verwacht dat de relatie tussen de autoritaire opvoedingsstijl en faalangst sterker zou zijn voor jongens dan voor meisjes. **Method**e Kinderen uit groep 7 en 8 ($N = 70$) hebben een vragenlijst ingevuld met betrekking tot het opvoedgedrag van ouders. Tevens hebben zij een vragenlijst ingevuld met vragen over faalangst. De onderzoeksvragen zijn getoetst door middel van een enkelvoudige regressie analyse en een moderatieanalyse. **Resultaten** Uit de analyses komt naar voren dat een hogere mate van autoritatieve opvoedingsstijl leidt tot meer faalangst en niet een autoritaire opvoedingsstijl. Daarnaast is er geen verschil tussen jongens en meisjes in de relatie tussen de autoritaire opvoedingsstijl en faalangst. **Discussie** Een autoritaire opvoedingsstijl is niet gerelateerd aan faalangst bij kinderen van 10 tot en met 12 jaar. Op basis van de gevonden resultaten in de huidige studie zal in de toekomst verder onderzoek gedaan moeten worden naar hoe een autoritatieve opvoedingsstijl kan bijdragen aan faalangst.

Sleutelwoorden: Faalangst, autoritaire opvoedingsstijl, autoritatieve opvoedingsstijl, sekse, kinderen

Abstract

Introduction This study has researched whether there is a correlation between fear of failure and an authoritarian parenting style in children aged 10 and 12 years old and whether this correlation differs between boys and girls. This was done by comparing an authoritarian parenting style with an authoritative parenting style. It was expected that fear of failure would be more prevalent in an authoritarian parenting style, and that the correlation between fear of failure and an authoritarian parenting style would be stronger in boys.

Methods Children in grade 7 and 8 ($N = 70$) filled out questionnaires relating to their parents' parenting styles and relating to the prevalence of fear of failure. Simple linear regression and moderator analysis were used to test the research questions.

Results The research shows that not an authoritarian, but an authoritative parenting style leads to more fear of failure. The differences in results between boys and girls regarding the relation between an authoritarian parenting style and fear of failure are too small to determine a significant interaction effect. **Discussion** An authoritarian parenting style is not related to fear of failure in children aged between 10 and 12 years old. Based on the results of this research, more research ought to be done in the future to establish how an authoritative parenting style can lead to fear of failure.

Key words: Fear of failure, authoritarian parenting style, authoritative parenting style, gender, children.

Inleiding

Elk kind heeft in zijn leven wel eens te maken met angst. Angst wordt gedefinieerd als een complexe reactie of respons op een tijdelijke toestand, conditie of situatie die kan variëren in intensiteit en tijd (Beesdo, Knappe, & Pine, 2009; Spielberger, 2013). Het heeft een beschermende functie waarmee gevaarlijke situaties tijdig gesignaleerd en vermeden kunnen worden. Echter kan angst ook uitgroeien tot buitensporige angst en tot stoornissen, wat kinderen kan beperken in hun dagelijks leven (Beesdo et al., 2009; Pine, Helfinstein, Bar-Haim, Nelson, & Fox, 2009).

Een veelvoorkomende vorm van angst is faalangst, die wordt gedefinieerd als een aanhoudende en irrationele angst om te falen en die optreedt wanneer er prestaties geleverd moeten worden die beoordeeld worden. Hierbij moet gedacht worden aan faalangst op een toets, waarbij het kind de gedachte heeft de toets niet goed te maken. Die negatieve gedachte levert een grote spanning op, waardoor de angst op beoordeling het prestatievermogen negatief beïnvloedt en een kind nog meer fouten maakt. Hiermee komt een kind in een vicieuze cirkel. Kinderen met faalangst vermijden situaties uit angst om fouten te maken, wat kan leiden problemen in het dagelijks leven en consequenties kan hebben voor het welzijn van kinderen (Milosevic & McCabe, 2015; Powell, 2004; Smith, 2007). Kenmerkend voor kinderen met faalangst is: onzekerheid, weinig eigenwaarde en piekeren (Hjeltnes, Binder, Moltu, & Dundas, 2015; Milosevic & McCabe, 2015). Uit recent onderzoek komt naar voren dat de prevalentie van faalangst bij kinderen varieert van 10 tot 40% (Asghari, Kadir, Elias, & Baba, 2012).

Vanaf 7 jaar nemen angsten over het algemeen toe bij kinderen (Muris, 2007). Volgens Hembree (1988) neemt faalangst meer toe bij kinderen naarmate ze ouder worden, omdat zelfreflectie op deze leeftijd toeneemt. Kinderen leren hierin naar zichzelf te kijken en zich bewust te worden van hun eigen kwaliteiten en tekortkomingen. Daarnaast wordt er meer verwacht van kinderen in het leveren van prestaties, zoals het maken van toetsen op scholen. Angst komt over het algemeen meer voor bij meisjes dan bij jongens (Beesdo, et al., 2009; Letcher, Sanson, Smart, & Toumbourou, 2012). Meisjes hebben twee keer meer kans op het ontwikkelen van een angststoornis dan jongens (American Psychiatric Association, 2013; Beesdo et al., 2009). Dit zou worden veroorzaakt door biologische mechanismen in de hersenen, waarbij een vergrote amygdala volume bij meisjes veelal leidt tot meer angsten (De Bellis et al., 2000; Van Der Plas, Boes, Wemmie, Tranel, & Nopoulos, 2010).

Dat meisjes meer faalangst ervaren dan jongens komt niet naar voren uit recente studies. Uit de geraadpleegde literatuur blijkt dat faalangst meer bij jongens voorkomt

(Freudenthaler, Spinath, & Neubauer, 2008; McCarthy & Goffin, 2005). Dit zou ermee te maken kunnen hebben dat meisjes andere copingstrategieën toepassen dan jongens. Meisjes zouden meer probleem-georiënteerde en emotie-georiënteerde copingstrategieën toepassen, bijvoorbeeld door andere mensen te vertellen over hun emoties en hun gevoelens te delen, waardoor ze beter met angsten voor prestaties om kunnen gaan. Jongens zouden meer vermijgend-georiënteerde copingstrategieën toepassen, zoals niet praten over hun gevoel en angsten, waardoor de angst om te falen bij prestaties toeneemt. Praten is de oplossing om faalangst te verminderen (McCarthy & Goffin, 2005).

Eén van de oorzaken waardoor angsten kunnen ontstaan is de manier waarop ouders hun kind opvoeden (Aunola, & Nurmi, 2005; Butnaru, 2016; Murray, Creswell, & Cooper, 2009; Williams et al., 2009). Dit wordt veroorzaakt door de opvoedingsstijl die ouders toepassen. Er worden over het algemeen vier opvoedingsstijlen onderscheiden: de autoritatieve, autoritaire, permissieve en verwaarlozende opvoedingsstijl (Baumrind, 1966, 1967; Maccoby & Martin, 1983). Binnen deze opvoedingsstijlen worden drie dimensies onderscheiden, die het gedrag van de ouders beschrijven en van invloed zijn op de ontwikkeling van een kind. Deze dimensies zijn: affectie, gedragscontrole en psychologische controle (Aunola & Nurmi, 2005; Reitz, Deković, & Meijer, 2006). Bij een autoritatieve opvoedingsstijl zijn ouders betrokken en affectief, stellen ze duidelijke grenzen en regels en houden ze controle over het gedrag van hun kind. Tevens stimuleren zij het kind in de ontwikkeling van hun autonomie en zijn ze bereid tot overleg en onderhandelingen (Baumrind, 1966, 1967). Een hoge mate van steun en betrokkenheid leidt tot betere prestaties op school (Areepattamannil, 2010; Jeynes, 2010). Deze gedragingen van ouders verkleinen de kans op de ontwikkeling van angsten bij kinderen (Wolfradt, Hempel, & Miles, 2003; Wood, McLeod, Sigman, Hwang, & Chu, 2003). Een autoritaire opvoedingsstijl daarentegen kenmerkt zich door het hanteren van een hoge gedragscontrole, strikte regels en het vormen en evalueren van de gedragingen en opvattingen van het kind. Ouders reguleren het kind in activiteiten en routines, hebben hoge eisen en verwachtingen, tonen weinig affectie en beperken het kind in het ontwikkelen van hun autonomie (Baumrind, 1966, 1967; Wolfradt et al., 2003). Doordat ouders een hoge mate van druk uitoefenen op het kind om te presteren en daarnaast hoge verwachtingen hebben, kan het kind zich meer zorgen maken om te presteren. Dit leidt ertoe dat kinderen faalangst ontwikkelen of in stand houden (Putwain, Woods, & Symes, 2010; Thompson, 2004). Gedragingen van ouders binnen deze opvoedingsstijl leiden naast faalangst tot een laag zelfbeeld en laag competentiegevoel (Bögels & Tarrier, 2004; Putwain et al., 2010). Kinderen hebben vaker het gevoel dat ze over minder competenties

beschikken, waardoor ze in het dagelijks leven meer situaties uitstellen of vermijden (Hagbin, McCaffrey, & Pychyl, 2012).

Maatschappelijke en wetenschappelijke relevantie

Faalangst bij kinderen kan leiden tot grote beperkingen op psychisch en sociaal gebied (Putwain et al., 2010; Sportel, 2013). Naast de invloed op zelfvertrouwen, welzijn, concentratie en voortgang op school, kan het ook leiden tot lichamelijke klachten, zoals slaapproblemen. Tevens komt het vaak voor dat kinderen zich terugtrekken en sociaal isoleren (Sportel, 2013). Het is daarom belangrijk om de prevalentie van faalangst aan te pakken door onderzoek te verrichten naar de relatie tussen de opvoedingsstijl en faalangst. Internationaal is er veel onderzoek gedaan naar angsten en opvoedingsstijlen, maar er is weinig recent onderzoek uitgevoerd dat zich heeft gericht op faalangst in relatie tot een autoritaire opvoedingsstijl (Putwain et al., 2010; Thompson, 2004). De onderzoeken van Putwain en collega's (2010) en Thompson (2004), maar ook andere onderzoeken, zijn voornamelijk verricht naar adolescenten en faalangst en niet naar kinderen van 12 jaar en jonger (Pychyl, Coplan, & Reid, 2002; Sideris & Kafetsios, 2008). Dit maakt dat nieuw onderzoek naar deze doelgroep van belang is. Ook blijkt uit de geraadpleegde literatuur dat er nauwelijks onderzoek in Nederland is verricht naar faalangst.

Onderzoeksvraag en deelvragen

De centrale onderzoeksvraag in dit onderzoek is: Is een autoritaire opvoedingsstijl gerelateerd aan faalangst bij kinderen van 10 tot en met 12 jaar en wordt dit gemedereerd door sekse? Naar aanleiding van de centrale onderzoeksvraag zijn er twee deelvragen geformuleerd.

De eerste deelvraag is: Leidt een autoritaire opvoedingsstijl tot meer faalangst bij kinderen dan een autoritatieve opvoedingsstijl? Op basis van de geraadpleegde literatuur wordt verwacht dat faalangst gerelateerd is aan een autoritaire opvoedingsstijl. Ouders met overcontrole, hoge verwachtingen en die veel druk uitoefenen op hun kind, maken kinderen onzeker en angstig om te presteren. Dit kan leiden tot het ontwikkelen van of het in stand houden van faalangst (Putwain et al., 2010; Thompson, 2004).

De tweede deelvraag is: Is de relatie tussen een autoritaire opvoedingsstijl en faalangst sterker voor jongens dan voor meisjes? Er wordt verwacht dat de relatie tussen de autoritaire opvoedingsstijl en faalangst sterker is voor jongens dan voor meisjes. Dit komt doordat meisjes hun emoties en angstige gevoelens meer dan jongens delen met anderen, waardoor zij beter met prestaties omgaan. Jongens vermijden situaties en praten minder over gevoelens, merken daardoor niet dat het ook wel eens goed gaat, waardoor ze in een vicieuze spiraal

terecht komen en de faalangst versterkt wordt (Freudenthaler et al., 2008; McCarthy & Goffin, 2005).

Method

Respondenten

Voor dit onderzoek zijn gegevens gebruikt van kinderen uit groep 7 en 8 in de leeftijd van 10 tot en met 12 jaar van drie reguliere basisscholen in Nieuwegein. In totaal zijn er zes basisscholen in Nieuwegein benaderd, waarvan drie scholen wilden participeren aan dit onderzoek: Toonladder Zuilenstein, Vroonestein en Lucas Galecop. De scholen zijn verworven op basis van een selecte steekproef, waarbij de onderzoeker op basis van haar sociale netwerk een aantal scholen heeft geselecteerd. Er namen in totaal 70 kinderen deel ($M = 10$ jaar en 11 maanden; $SD = 0.70$ jaar), waarvan 42; 60% jongens en 28; 40% meisjes. In Tabel 1 staan het geslacht en leeftijd van de respondenten weergegeven van de drie scholen.

Tabel 1

Achtergrondgegevens, Weergegeven in Ruwe Scores en Percentages, van de respondenten van Toonladder Zuilenstein ($n = 30$), Vroonestein ($n = 19$) en Lucas Galecop ($n = 21$) en het Totaal Aantal Respondenten ($n = 70$)

	Geslacht		Leeftijd		
	Jongen	Meisje	10 jaar	11 jaar	12 jaar
Toonladder Zuilenstein	19 (63.3%)	11 (36.7%)	5 (16.7%)	19 (63.3%)	6 (20.0%)
Vroonestein	10 (52.6%)	9 (47.4%)	8 (42.1%)	5 (26.3%)	6 (31.6%)
Lucas Galecop	13 (61.9%)	8 (38.1%)	6 (28.6%)	12 (57.1%)	3 (14.3%)
Totaal	42 (60.0%)	28 (40.0%)	19 (27.1%)	36 (51.5%)	15 (21.4 %)

Meetinstrumenten

Nijmeegse Opvoedingsvragenlijst (NOV). Deze vragenlijst van Gerris en collega's (1993), bewerkt door Gerrits, Deković, Groenendaal en Noom (1996) is ingevuld door de kinderen en meet hoe kinderen de opvoeding van hun ouders ervaren. Hierbij is een onderscheid gemaakt tussen hoe zij de opvoeding van vader en de opvoeding van moeder ervaren (Gerrits et al., 1996). De NOV bestaat uit acht subschalen: Responsiviteit (8 items),

Affectie-expressie (9 items), Autonomie (7 items), Negeren (5 items), Conformistische opvoeding (8 items), Straf (5 items), Inductie (4 items) en Materieel Belonen (4 items). De 100 items, waarvan 50 items over moeder gaan en 50 items over vader, worden beantwoord op een 6-puntsschaal (1 = helemaal oneens; 6 = helemaal mee eens). De subschaal Responsiviteit is de mate waarin de ouder in staat is om te reageren op de behoeften en signalen van het kind (Gerris et al., 1993). Een hoge score op deze items duidt op een autoritatieve opvoedingsstijl en een lage score op een autoritaire opvoedingsstijl. De subschaal Affectie-expressie omvat een opvoedingsstijl waarin ouders gebruik maken van een positieve affectie, warmte en genegenheid en deze voel- en waarneembaar uiten naar hun kind (Gerris et al., 1993). Een hoge score op deze items duidt op een autoritatieve opvoedingsstijl en een lage score op een autoritaire opvoedingsstijl. De subschaal Autonomie meet in hoeverre ouders hun kind aanmoedigen tot onafhankelijkheid, verantwoordelijkheid en het zelf bedenken van oplossingen en beslissingen (Gerris et al., 1993). Een hoge score op de items duidt op een autoritatieve opvoedingsstijl en een lage score op een autoritatieve opvoedingsstijl. De schalen Responsiviteit, Affectie-expressie en Autonomie zijn samengenomen om de autoritaire en autoritatieve opvoedingsstijl te vormen. Er is sprake van een goede betrouwbaarheid van deze drie schalen bij elkaar, Cronbach's $\alpha = .93$ (Field, 2013). De overige vijf schalen zijn niet meegenomen in deze studie.

Prestatie Motivatie Test voor Kinderen (PMT-K-2). Deze vragenlijst is ingevuld door de kinderen en bestaat uit vier schalen: Prestatiemotief, Negatieve Faalangst, Positieve Faalangst en Sociale Wenselijkheid. In dit onderzoek is geen onderscheid gemaakt tussen deze schalen en zijn alle items meegenomen als maat voor faalangst. De 89 items zijn beantwoord met een 2-punt- of 3-puntsschaal. De antwoordopties variëren van 1 = nooit last van, 2 = soms last van en 3 = vaak last van. Een hoge score op alle items van de PMT-K-2 duidt op een hoge mate van faalangst (Hermans, 2011). Uit de beoordeling van de Commissie Testaangelegenheden Nederland blijkt dat de betrouwbaarheid van de PMT-K-2 wordt beoordeeld met een goed. De begripsvaliditeit wordt beoordeeld met een voldoende en de criteriumvaliditeit met een onvoldoende (Prodia, 2014). Er is ook in dit onderzoek sprake van een goede betrouwbaarheid, Cronbach's $\alpha = .82$ (Field, 2013).

Procedure

Voor dit onderzoek zijn zeven basisscholen in Nieuwegein benaderd door middel van telefonisch- en mailcontact. Op het moment dat er minstens 60 respondenten, 30 kinderen uit groep 7 en 30 kinderen uit groep 8, waren verworven, werd de werving stopgezet. In overleg met de scholen is er een informed consent voor ouders opgesteld, die per e-mail naar de

ouders is verstuurd en op papier is meegegeven aan de kinderen. Hierin werd informatie gegeven over het doel van het onderzoek en is toestemming gevraagd voor deelname aan het onderzoek (Bijlage 1). De toestemmingsformulieren werden bij de desbetreffende leerkracht van de groep ingeleverd wanneer ouders toestemming gaven. Van de 166 kinderen die benaderd zijn, gaven 96 ouders aan dat hun kind niet mocht deelnemen aan het onderzoek. De leerkracht heeft voor de jongens en meisjes een aparte alfabetische namenlijst opgesteld, zodat de uitvoering van het onderzoek aselekt was en het aantal jongens en meisjes evenredig werd getracht te houden (7 of 8 meisjes en 8 of 7 jongens). Afhankelijk van de toestemming van ouders werden het 1ste, 3^e ..., 13^e, 15^e kind geselecteerd voor deelname aan het onderzoek. Indien hierbij een ouder geen toestemming gaf voor deelname werd de alfabetische namenlijst zo gebruikt dat dan het 2^e, 4^e ..., 12^e of 14^e kind van de lijst werd geselecteerd. In overleg met school kregen jongens en meisjes de tijd om de twee vragenlijsten in te vullen tijdens schooltijd en vragen te stellen over het onderzoek. De onderzoeksafname duurde 90 minuten per groep.

Data analyse

De respondenten hebben beide vragenlijsten ingevuld. Alle gegevens van de vragenlijsten zijn ingevoerd in SPSS. Voor allebei de vragenlijsten is per item gecontroleerd of ze in dezelfde richting laadden op het onderliggende concept. Bij de PMT-K-2-vragenlijst moesten alle items gehercodeerd worden. Op basis van de antwoorden van de respondenten werd per item een waarde 0 of 1 toegekend, waarbij de waarde 0 betekende dat er op dat item geen sprake was van faalangst en bij waarde 1 wel. Hoe meer punten een respondent scoort op de PMT-K-2 vragenlijst, hoe hoger de mate van faalangst is. Aansluitend zijn alle items op de NOV gehercodeerd, waarmee een hoge score na hercodering duidt op een autoritaire opvoedingsstijl en een lage score op een autoritatieve opvoedingsstijl.

Daarna zijn alle gegevens gecontroleerd op missende waarden. Bij de PMT-K-2 is er een respondent die item 72 niet heeft ingevuld. Bij de NOV was er één respondent die geen moeder meer had en waren er twee respondenten die geen contact meer hadden met hun vader, waardoor ook zij alle items over de desbetreffende ouder niet hebben kunnen invullen. Daarnaast zijn er een aantal respondenten die soms een item niet hebben ingevuld. Echter is het aantal missende waarden niet groter dan 4,3% op alle items, waarmee verwacht wordt dat dit weinig invloed heeft op de resultaten (Schafer & Graham, 2002).

Met een bivariate correlatie is vervolgens onderzocht of er een verband is tussen opvoedingsstijl en faalangst. De eerste hypothese, waarbij is onderzocht of een autoritaire opvoedingsstijl leidt tot faalangst, is getoetst door middel van een enkelvoudige

regressieanalyse. De tweede hypothese, waarbij is onderzocht of de relatie tussen een autoritaire opvoedingsstijl en faalangst sterker is voor jongens dan voor meisjes is getoetst door middel van een moderatieanalyse. De proportie verklaarde variantie (R^2) is bij zowel de enkelvoudige regressieanalyse als de moderatieanalyse gebruikt om de sterkte van de samenhang te beoordelen, waarbij $R^2 = .01$ een klein effect is, $R^2 = .03$ een matig effect en $R^2 = .25$ een groot effect (Field, 2013).

Assumpties

In dit onderzoek zijn er drie analyses uitgevoerd: bivariate correlatie, enkelvoudige regressieanalyse en een moderatieanalyse. Voorafgaand aan de uitvoering zijn de assumpties gecontroleerd, waarbij de assumpties hetzelfde zijn voor de analyses (Field, 2013). De assumptie normaliteit is niet geschonden. De scores zijn normaal verdeeld, waarbij de scores rondom de diagonale lijn liggen. Dit kan worden gezien in de normal Q-Q plot, de normal probability plot gestandaardde residuen, de stem-en-leaf plots en boxplots in de SPSS output. Ook is het onderzoek onafhankelijk uitgevoerd, wat betekent dat de respondenten onafhankelijk van elkaar zijn en er geen sprake is van onderlinge gezinsrelaties. Uit de scatterplot kan worden opgemaakt dat er een aantal respondenten afwijkend scores ten opzichte van de andere respondenten, waardoor de homoscedasticiteit niet volledig wordt gewaarborgd. Daarmee wordt ook de homoscedasticiteit geschonden, aangezien er een aantal respondenten zijn die naar boven, maar ook naar onderen in de grafiek uitschieten. Vanwege de schending van de homoscedasticiteit is er bij de bivariate correlatie een Spearman correlatie analyse uitgevoerd (Field, 2013). Echter is de schending niet groot, waardoor de enkelvoudige regressieanalyse en moderatieanalyse konden worden uitgevoerd (Field, 2013). De schending van homoscedasticiteit betekent wel dat de resultaten met enige voorzichtigheid moeten worden geïnterpreteerd (Field, 2013).

Resultaten

Relatie tussen opvoedingsstijl en faalangst

Om de centrale onderzoeksvraag of een autoritaire opvoedingsstijl is gerelateerd aan faalangst bij kinderen van 10 tot en met 12 jaar en of dit wordt gemodereerd door sekse te onderzoeken, zijn er twee deelvragen opgesteld. Met de eerste deelvraag werd bestudeerd of een autoritaire opvoedingsstijl leidt tot meer faalangst dan een autoritatieve opvoedingsstijl, waarbij een enkelvoudige regressieanalyse is uitgevoerd. Voordat een enkelvoudige regressieanalyse werd uitgevoerd, is er gekeken naar correlaties, waarbij een beschrijvende analyse gedaan is. In Tabel 2 staan de gemiddelden, standaarddeviaties, het bereik en de

Spearman correlaties van de totale steekproef. Bij de correlaties is er één significant resultaat zichtbaar. Dit betreft de correlatie tussen faalangst en opvoedingsstijl, die negatief is ($r = -.34$; $p < .01$). Dit betekent dat bij een toename van een autoritaire opvoedingsstijl, faalangst afneemt.

Tabel 2

Gemiddelden, Standaarddeviaties, Bereik en Spearman Correlaties van de Totale Steekproef (n = 70)

	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>Min</i>	<i>Max</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
1. Leeftijd	10.94	0.70	10	12	-		
2. Faalangst	0.55	0.11	0.30	0.83	.12	-	
3. Opvoedingsstijl	3.11	0.51	1.78	4.71	-.16	-.34**	-

Noot. * $p < .05$, ** $p < .01$.

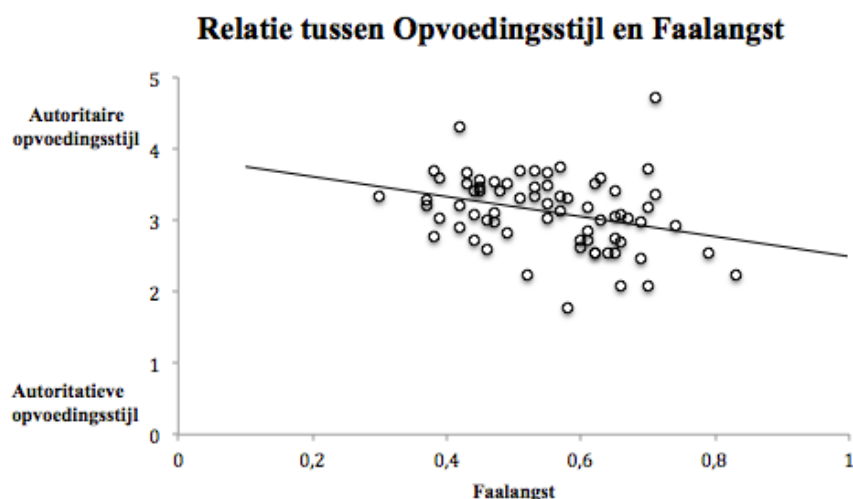
In Tabel 3 zijn de resultaten weergegeven voor de enkelvoudige regressieanalyse. Er is een negatieve significante relatie tussen op de opvoedingsstijl en faalangst ($B = -.07$; $p = .007$). Wanneer de autoritaire opvoedingsstijl toeneemt, neemt faalangst af. Dit wordt bevestigd met de proportie verklaarde variantie. De opvoedingsstijl verklaart 10.1% van de variantie in het risico op faalangst ($F(1, 68) = 7.63$; $p = .007$). In Figuur 1 is tevens waar te nemen dat een autoritaire opvoedingsstijl leidt tot minder faalangst oftewel: een autoritatieve opvoedingsstijl leidt tot meer faalangst. Deze resultaten sluiten niet aan op de hypothese dat een autoritaire opvoedingsstijl leidt tot meer faalangst bij kinderen van 10 tot en met 12 jaar, waarmee deze verworpen kan worden.

Tabel 3

Coëfficiënten van de Relatie tussen Opvoedingsstijl en Faalangst bij kinderen van 10 tot en met 12 jaar (n = 70)

	Opvoedingsstijl			
	<i>B</i>	β	<i>t</i>	<i>p</i>
Intercept	.77	-	9.51	.000
Faalangst	-.07	-.32	-2.76	.007
R ²	.101			

Noot. R² is de proportie verklaarde variantie.

Figuur 1. Gemiddeldendiagram voor de relatie tussen Opvoedingsstijl en Faalangst.

Verschil tussen jongens en meisjes

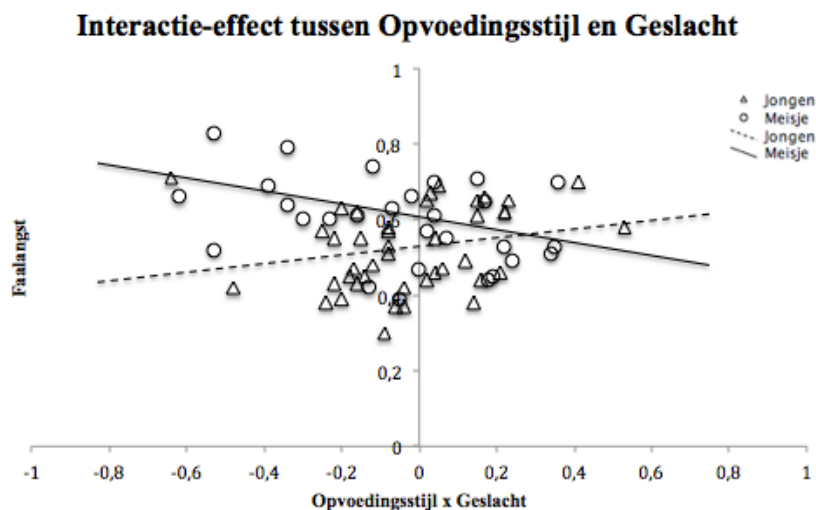
Met de tweede deelvraag werd bestudeerd of de relatie tussen een autoritaire opvoedingsstijl en faalangst sterker zou zijn voor jongens dan voor meisjes. Hiervoor is een moderatieanalyse uitgevoerd met geslacht als moderator. In Tabel 4 worden de resultaten weergegeven. De opvoedingsstijl verklaart 18% van de variantie in het risico op faalangst ($F(3, 69) = 4.82; p = .004$). Dit betreft een significante relatie tussen opvoedingsstijl en faalangst (Field, 2013). Er kan ook worden waargenomen dat er een significante negatieve relatie is tussen opvoedingsstijl en faalangst ($B = -.07; p = .013$). Hoe meer de opvoedingsstijl autoritair is, hoe lager de faalangst is. Met betrekking tot het geslacht, kan er worden waargenomen in de tabel dat er sprake is van een positieve significante relatie tussen geslacht en faalangst ($B = .06; p = .023$). Tot slot is er een negatieve regressie bij het interactie-effect opvoedingsstijl x geslacht, die niet significant is ($B = -.04; p = .434$). Dit betekent dat het geslacht geen toevoegde waarde heeft op het voorspellen van de relatie tussen opvoedingsstijl en faalangst. In Figuur 2 is het interactie-effect te zien in een grafiek, waarbij er een negatief effect te zien is voor meisjes. Bij toename van een autoritaire opvoedingsstijl neemt faalangst af. Dit betekent dat een autoritatieve opvoedingsstijl gerelateerd is aan meer faalangst bij meisjes. Bij jongens is er een positief effect te zien. Bij jongens neemt bij een toename van een autoritaire opvoedingsstijl ook faalangst toe. Een autoritaire opvoedingsstijl is daarmee gerelateerd aan meer faalangst bij jongens. Aangezien het verschil tussen jongens en meisjes te klein is en niet significant, mag er niet gesproken worden van een interactie-effect. De hypothese dat de relatie tussen een autoritaire opvoedingsstijl en faalangst sterker is voor jongens dan voor meisjes wordt daarmee verworpen.

Tabel 4

Coëfficiënten van de Relatie tussen Opvoedingsstijl en Faalangst met als moderator Geslacht (n = 70)

Variabel	<i>Proactieve agressie</i>				
	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β	<i>t</i>	<i>p</i>
Intercept	.55	.01	-	42.90	.000
Opvoedingsstijl	-.07	.03	-.29	-2.57	.013
Geslacht	.06	.03	.26	2.32	.023
Opvoedingsstijl x Geslacht	-.04	.05	-.09	-.79	.434
R ²	.180				

Noot. Opvoedingsstijl en Geslacht zijn gecentraliseerd. 0 = jongen; 1 = meisje. R² is de proportie verklaarde variantie.

Figuur 2. Gemiddeldendiagram voor interactie-effect tussen Geslacht en Faalangst.

Discussie

In dit onderzoek is onderzocht of een autoritaire opvoedingsstijl gerelateerd is aan faalangst bij kinderen in de leeftijd van 10 tot en met 12 jaar en of dit wordt gemodereerd door sekse. Hierbij is een onderscheid gemaakt tussen een autoritaire opvoedingsstijl en een autoritatieve opvoedingsstijl.

Voor het beantwoorden van de centrale onderzoeksvraag is met de eerste deelvraag onderzocht of een autoritaire opvoedingsstijl tot meer faalangst leidt dan een autoritatieve opvoedingsstijl. Op basis van voorgaande literatuur werd verwacht dat een autoritaire opvoedingsstijl zou leiden tot meer faalangst, doordat ouders met overcontrole, hoge

verwachtingen en het uitoefenen van druk op hun kinderen onzekerheid en angst veroorzaken (Putwain et al., 2010; Thompson, 2004). In tegenstelling tot de verwachting blijkt dat een autoritatieve opvoedingsstijl leidt tot meer faalangst dan een autoritaire opvoedingsstijl. Dit verschil met geraadpleegde literatuur zou kunnen worden verklaard doordat er nog niet eerder onderzoek is gedaan naar deze specifieke leeftijdsgroep. Met de leeftijd van 10 tot en met 12 jaar komen kinderen in de puberteitsfase. Naast dat er lichamelijk allerlei veranderingen optreden, kenmerkt deze fase zich door de identiteitsontwikkeling. Dit betekent dat kinderen leren ontdekken wie ze zijn, waar hun interesses liggen en wat sterke en minder sterke kanten zijn. Kenmerkend in deze fase is onzekerheid. Het opbouwen van vriendschappen en sociale relaties wordt belangrijk voor kinderen in de ontwikkeling van het zelfbeeld en zelfvertrouwen. Ze beginnen zich los te maken van de familie, waarbij ze meer zelf gaan bepalen en zich gaan identificeren en vergelijken met andere kinderen. Hiermee wordt de rol van ouders in de opvoeding steeds kleiner (Boer, 2014; De Groot, 2010). De autoritatieve opvoedingsstijl die zich kenmerkt door meer gelijkwaardigheid tussen ouder en kind, overleg met een kind en de ontwikkeling van de autonomie, betekent dat een kind zelf verantwoordelijk wordt gemaakt voor keuzes. In een periode waarin de identiteit ontwikkelt en kinderen onzeker zijn kan dit leiden tot een afname van het zelfvertrouwen en een toename van een negatief zelfbeeld. Hierdoor kan faalangst toenemen (Nieuwenbroek, 2010; Omer, 2007). Een andere verklaring voor het verschil met eerdere studies kan het gebruik van de andere onderzoeksinstrumenten zijn en de samenstelling daarvan. Zo zijn bijvoorbeeld in het onderzoek van Putwain en collega's (2010) zes verschillende vragenlijsten gebruikt voor de onderzoeksvraag of een autoritaire opvoedingsstijl tot meer faalangst leidt, waardoor andere vragen kunnen leiden tot andere onderzoeksresultaten.

Voor het beantwoorden van de tweede deelvraag is onderzocht of de relatie tussen een autoritaire opvoedingsstijl en faalangst sterker is voor jongens dan voor meisjes. Hierbij werd verwacht, op basis van de geraadpleegde literatuur, dat de relatie tussen een autoritaire opvoedingsstijl en faalangst sterker is voor jongens dan voor meisjes, omdat meisjes meer dan jongens praten over hun angst met anderen, waardoor ze beter met faalangst kunnen omgaan. Jongens daarentegen proberen hun angstgevoelens zoveel mogelijk te vermijden (Freudenthaler et al., 2008; McCarthy & Goffin, 2005). Uit de resultaten van het huidige onderzoek komt naar voren dat er geen verschil is tussen jongens en meisjes. Het verschil kan worden verklaard doordat in de geraadpleegde literatuur de kinderen 13 jaar en ouder zijn, wat ouder is dan de leeftijdsgroep in dit onderzoek (Freudenthaler, et al., 2008; McCarthy & Goffin, 2005). Kinderen van 10 tot en met 12 jaar zijn net in de puberteitsfase aangekomen.

De identiteitsontwikkeling wordt gekenmerkt door onzekerheden, waardoor de ontwikkeling van faalangst niet bepalend hoeft te zijn voor het geslacht.

Dit onderzoek levert een belangrijke bijdrage aan de theorievorming over een autoritatieve opvoedingsstijl. Uit de geraadpleegde literatuur blijkt immers dat er zowel in Nederland als internationaal nog nauwelijks onderzoek is verricht naar de relatie tussen opvoedingsstijlen en faalangst. Hoewel een autoritaire opvoedingsstijl vaak gerelateerd wordt aan faalangst kunnen dimensies met gedragingen van een autoritatieve opvoedingsstijl ook bijdragen aan faalangst. Daarmee kan dit onderzoek een belangrijke bijdrage leveren aan toekomstige onderzoeken naar hoe autoritatieve opvoedingsstijlen kunnen bijdragen aan faalangst. Daarnaast is er gebruik gemaakt van gestandaardiseerde meetinstrumenten, waardoor de betrouwbaarheid van het onderzoek wordt vergroot (Neuman, 2014).

Desondanks heeft dit onderzoek ook een aantal limitaties. Aan dit onderzoek hebben drie basisscholen deelgenomen, waarmee de resultaten niet gegeneraliseerd kunnen worden naar alle basisscholen in Nederland (Baarda et al., 2012; Neuman, 2014). Een suggestie voor vervolgonderzoek is een grotere steekproef te gebruiken en longitudinaal onderzoek te hanteren. Met longitudinaal onderzoek zouden dezelfde kinderen op verschillende momenten en leeftijden onderzocht kunnen worden om met zekerheid te kunnen vaststellen of de opvoedingsstijl daadwerkelijk bijdraagt aan faalangst (Baarda et al., 2012). Daarnaast waren beide vragenlijsten ingevuld door de kinderen, waarmee niet het perspectief vanuit de ouders is bekeken. De kinderen zouden daarbij mogelijk sociaal wenselijk geantwoord kunnen hebben, uit angst dat ouders de onderzoeksgegevens zouden kunnen inzien of, omdat faalangst vaak als iets negatiefs wordt ervaren (Vonk, 2007). Een suggestie voor vervolgonderzoek is kwalitatief onderzoek, waarbij interviews worden afgenomen met zowel de ouders als de kinderen om een beeld te krijgen van de opvoedingsstijl die wordt gehanteerd en de faalangst die kinderen daarbij ervaren (Fossey, Harvey, McDermott, & Davidson, 2002). Tot slot is er sprake van een ongelijke verhouding tussen jongens (60%) en meisjes (40%). Dit verschil is te verklaren doordat niet alle ouders toestemming gaven voor deelname, waardoor de verhouding jongens en meisjes niet gelijk kon worden gemaakt. Dat ouders geen toestemming gaven, zou mogelijk te maken kunnen hebben met de gevoeligheid van het onderwerp opvoeding. Bij opvoeding gaat het om iets waar ouders de verantwoordelijkheid in dragen bij de ontwikkeling van kinderen. Ouders kunnen het als bedreigend ervaren wanneer hier onderzoek naar wordt verricht (Winter, 2000).

Deze resultaten kunnen eraan bijdragen dat de maatschappij en in het bijzonder ouders geïnformeerd worden over de bijdrage van hun opvoedingsstijl aan faalangst. Dit kan gedaan

worden door educatie op scholen aan ouders, waardoor ouders hun opvoedingsvaardigheden anders leren te gebruiken en faalangst bij kinderen zich minder ontwikkelt. Op die manier kunnen lichamelijke en psychische gevolgen van faalangst bij kinderen worden beperkt (Putwain et al., 2010; Sportel, 2013).

Met deze studie is onderzocht of een autoritaire opvoedingsstijl leidt tot faalangst bij kinderen in de leeftijd van 10 tot en met 12 jaar. Geconcludeerd kan worden dat er een relatie bestaat tussen een autoritatieve opvoedingsstijl en faalangst en niet tussen een autoritaire opvoedingsstijl en faalangst. Geslacht speelt hierin geen modererende rol. Verder onderzoek zou moeten uitwijzen in hoeverre een autoritatieve opvoedingsstijl zou kunnen bijdragen aan faalangst. Hiervoor zou een kwalitatieve onderzoeksmethode met interviews geschikt zijn.

Referenties

- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*. (fifth edition). Washington, DC: American Psychiatric Association
- Asghari, A., Kadir, R. A., Elias, H., Baba, M. (2012). Test anxiety and its related concepts: A brief review. *Education Science and Psychology*, 3(22), 3-8. Geraadpleegd op 3 mei 2017, van: gesj.internet-academy.org.ge/download.php?id=2051.pdf
- Aunola, K., & Nurmi, J. E. (2005). The role of parenting styles in children's problem behavior. *Child Development*, 76, 1144–1159. doi:10.1111/j.1467-8624.2005.00840.x1
- Areepattamannil, S. (2010). Parenting practices, parenting style and children's school achievement. *Psychological Studies*, 55, 283-289. doi:10.1007/s12646-010-0043-0
- Baarda, B., Bakker, E., Van der Hulst, M., Julsing, M., Fischer, T., Van Vianen, R., De Goede, M. (2012). *Basisboek Methoden en Techniek. Kwantitatief praktijkgericht onderzoek op wetenschappelijke basis*. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers
- Baumrind, D. (1966). Effects of authoritative parental control on child behavior. *Child Development*, 37, 887-907. doi:10.2307/1126611
- Baumrind, D. (1967). Child care practices anteceding three patterns of preschool behavior. *Genetic Psychology Monographs*, 75(1), 43-88. Geraadpleegd op 5 november 2016, van: http://www.cla.csulb.edu/departments/hdev/facultyinfo/documents/Baumrind_childcarepracticesantecedingthreepatternsofpreschoolbehavior.pdf
- Beesdo, K., Knappe, S., & Pine, D. S. (2009). Anxiety and anxiety disorders in children and adolescents: Developmental issues and implication for DSM-V. *The Psychiatric clinics of North America*, 32, 483-524. doi:10.1016/j.psc.2009.06.002
- Boer, F. (2014). De rijkgeschakeerde omgeving van de adolescent. *Tijdschrift voor psychotherapie*, 40(1), 6-19. doi: 10.1007/s12485-014-0002-7
- Bögels, S. M., & Tarrier, N. (2004). Unexplored issues and future directions in social phobia research. *Clinical Psychology Review*, 24, 731-736. doi:10.1016/j.cpr.2004.07.003
- Butnaru, S. (2016). *Perceived parenting styles and school anxiety in preadolescents*. Geraadpleegd op 3 november 2016, van: https://ojs.journals.cz/index.php/CBUIC/article/download/801/pdf_12
- De Bellis, M. D., Dahl, R. E., Birmaher, B., Williamson, D. E., Thomas, K. M., Axelson, D.

- A., Frustaci, K., Boring, A. M., Hall, J., & Ryan, N. D. (2000). A pilot study of amygdala volumes in pediatric generalized anxiety disorder. *Biological Psychiatry*, 48, 51-57. doi:10.1016/S0006-3223(00)00835-0
- De Groot, R. (2010). *De weerbarstige puberteit*. In Clerkx, M, De Groot, R., & Prins, F (Red.), *Grensoverschrijdend gedrag van pubers*. Maklu: Apeldoorn
- Field, A. (2013). *Discovering statistics using IBM SPSS STATISTICS*. (vierde editie). London: Sage
- Fossey, E., Harvey, C., McDermott, F., & Davidson, L. (2002). Understanding and evaluating qualitative research. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 36, 717-732. doi:10.1046/j.1440-1614.2002.01100.x
- Freudenthaler, H. H., Spinath, B., & Neubauer, A. C. (2008). Predicting school achievement in boys and girls. *European Journal of Personality*, 22, 231-245. doi:10.1002/per.678
- Gerris, J. R. M., Vermulst, A. A., Van Boxtel, D. A. A. M., Janssens, J. M. A. M., Van Zutphen, R. A. H., & Felling, A. J. A. (1993). *Parenting in Dutch families. A representative description of Dutch family life in terms of validated concepts representing characteristics of parents, children, the family as a system and parental socio-cultural value orientations*. Nijmegen: University of Nijmegen, Institute of Family Studies.
- Gerrits, L. A. W., Deković, M., Groenendaal, J., & Noom, M. J. (1996). *Opvoedingsgedrag*. In J. Ripens, J. M. A. Hermans, & W. H. J. Meeus (Red.), *Opvoeden in Nederland*. Assen: Van Gorcum
- Hagbin, M., McCaffrey, A., & Pychyl, T. A. (2012). The complexity of the relation between fear of failure and procrastination. *Journal of Rational-Emotive & Cognitive-Behavior Therapy*, 30, 249-263. doi:10.1007/s10942-012-0153-9
- Hembree, R. (1988). Correlates, causes, effects, and treatment of test anxiety. *Review of Educational Research*, 58, 47-77. doi:10.3102/00346543058001047
- Hermans, J. H. M. (2011). *Handleiding Prestatie Motivatie Test voor kinderen PMT-K-2*. (tweede editie). Amsterdam: Pearson
- Hjeltnes, A., Binder, P.E, Moltu, C., & Dundas, I. (2015). Facing the fear of failure: An explorative qualitative study of client experiences in a mindfulness-based stress reduction program for university students with academic evaluation anxiety. *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-being*, 10, 27990. doi:10.3402/qhw.v10.27990
- Jeynes, W. H. (2010). The salience of the subtle aspects of parental involvement and

- encouraging that involvement: Implications for school-based programs. *Teachers College Record*, 112, 747-774.
- Letcher, P., Sanson, A., Smart, D., & Toumbourou, J. W. (2012). Precursors and correlates of anxiety trajectories from late childhood to late adolescence. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 41, 417-432. doi:10.1080/15374416.2012.680189
- Maccoby, E. E., & Martin, J. A. (1983). Socialization in the context of the family: Parent-child interaction. In P. H. Mussen (Series ed.) & E. M. Hetherington (Vol. ed.), *Handbook of child psychology: Vol. 4. Socialization, personality, and social development*. (vierde editie, pp. 1-101). New York: Wiley.
- McCarthy, J. M., & Goffin, R. D. (2005). Selection test anxiety: Exploring tension and fear of failure across the sexes in simulated selection scenarios. *International Journal of Selection and Assessment*, 13, 282-295. doi:10.1111/j.1468-2389.2005.00325.x
- Milosevic, I., McCabe, R. (2015). *Phobias: The psychology of irrational fear*. Geraadpleegd op 3 november 2016, van:
<https://books.google.nl/books?id=1BfYBgAAQBAJ&pg=PA40&lpg=PA40&dq=Karen+Rowa+atychiphobia&source=bl&ots=QAw-RbBN4D&sig=Yps7mQcXjaZjsVKz9JSLU07pnb0&hl=en&sa=X&ved=0ahUKEwiQ7rC4sI3QAhULBywKHTDCDY4Q6AEIGzAA#v=onepage&q=Karen%20Rowa%20atychiphobia&f=false>
- Muris, P. (2007). *Normal and abnormal fear and anxiety in children and adolescents*. Amsterdam: Elsevier
- Murray, L., Creswell, C., & Cooper, P. J. (2009). The development of anxiety disorders in childhood: an integrative review. *Psychological Medicine*, 39, 1413-1423. doi:10.1017/S0033291709005157
- Neuman, W. L. (2014). *Understanding research*. Harlow: Pearson
- Nieuwenbroek, A. (2010). *Faalangst en ouders*. Quirijn: Esch
- Omer, H. (2007). *Geweldloos verzet in gezinnen. Een nieuwe benadering van gewelddadig en zelfdestructief gedrag van kinderen en adolescenten*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Pine, D. S., Helfinstein, S. M., Bar-Haim, Y., Nelson, E., & Fox, N. A. (2009). Challenges in developing novel treatments for childhood disorders: Lessons from research on anxiety. *Neuropsychopharmacology Reviews*, 34, 213-218. doi:10.1038/npp.2008.113
- Powell, D. H. (2004). Treating individuals with debilitating performance anxiety: An introduction. *Journal of Clinical Psychology*, 60, 801-808. doi:10.1002/jclp.20038

- Prodia. (2014). *Prestatie Motivatie Test voor Kinderen. PMT-K-2*. Geraadpleegd op 4 mei 2017, van http://www.prodiagnostiek.be/materiaal/GH_BS_PMT-K-2.pdf
- Putwain, D. W., Woods, K. A., & Symes, W. (2010). Personal and situational predictors of test anxiety of students in post-compulsory education. *British Journal of Educational Psychology, 80*, 137-160. doi:10.1348/000709909X466082
- Pychyl, T. A., Coplan, R. J., & Reid, P. A. M. (2002). Parenting and procrastination: gender differences in relation between procrastination, parenting style and self-worth in early adolescence. *Personality and Individual Differences, 33*, 271-285. doi:10.1016/S0191-8869(01)00151-9
- Reitz, E., Deković, M., Meijer, A. M. (2006). Relations between parenting and externalizing and internalizing problem behavior in early adolescence: Child behavior as moderator and predictor. *Journal of Adolescence, 29*, 419-436. doi:10.1016/j.adolescence.2005.08.003
- Schafer, J. L., & Graham, J. W. (2002). Missing Data: Our view of the state of the art. *Psychological Methods, 7*, 147-177. doi:10.1037/1082-989X.7.2.147
- Sideridis, G. D., & Kafetsios, K. (2008). Parental bonding, fear of failure and stress during class presentations. *International Journal of Behavioral Development, 32*, 119-130. doi: 10.1177/0165025407087210
- Smith, G. J. (2007). *Parenting effects on self-efficacy and self-esteem in late adolescence and how those factors impact adjustment to college*. Geraadpleegd op 2 november 2016, van: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED497430.pdf>
- Spielberger, C. D. (2013). *Anxiety and behavior*. London: Academic Press
- Sportel, B. E. (2013). *Adolescents at risk for social and test anxiety. Who are at risk and how can we help?* (Doctoraal thesis, Rijksuniversiteit, Groningen). Geraadpleegd op 1 mei 2017, van: <http://www.rug.nl/research/portal/files/2352793/DissertatieSportel.pdf>
- Thompson, T. (2004). Failure-avoidance: Parenting, the achievement environment of the home and strategies for reduction. *Learning and Instruction, 14*(1), 3-26. doi: 10.1016/j.learninstruc.2003.10.005
- Van Der Plas, E. A. A., Boes, A. D., Wemmie, J. A., Tranel, D., & Nopoulos, P. (2010). Amygdala volume correlates positively with fearfulness in normal healthy girls. *Social Cognitive and Affective Neuroscience, 5*, 424-431. doi:10.1093/scan/nsq009
- Vonk, R. (2007). *Sociale psychologie*. (tweede editie). Groningen/Houten: Wolters-Noordhoff
- Williams, L. R., Degnan, K. A., Perez-Edgar, K. E., Henderson, H. A., Rubin, K. H.,

Pine, D. S., Steinberg, L., & Fox, N. A. (2009). Impact of behavioral inhibition and parenting style on internalizing and externalizing problems from early childhood through adolescence. *Journal of Abnormal Child Psychology*, *37*, 1063-1075. doi:10.1007/s10802-009-9331-3

Winter, M. (2000). *Beter maatschappelijk opvoeden*. Assen: Van Gorcum

Wolfradt, U., Hempel, S., & Miles, J. N. V. (2003). Perceived parenting styles, depersonalisation, anxiety and coping behaviour in adolescents. *Personality and Individual Differences*, *34*, 521-532. doi: 10.1016/S0191-8869(02)00092-2

Wood, J. J., McLeod, B. D., Sigman, M., Hwang, W. C., & Chu, B.C. (2003). Parenting and childhood anxiety: Theory, empirical findings, and future directions. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, *44*, 134-151. doi:10.1111/1469-7610.00106

Bijlagen

Bijlage 1. Informed Consent

Informatie over deelname aan onderzoek

“Relatie tussen opvoeding en faalangst bij kinderen van 10 tot 12 jaar”

Geachte ouder/verzorger,

Via deze weg wil ik uw toestemming vragen om uw kind mee te laten doen aan een onderzoek dat ik uitvoer in het kader van mijn masterstage Orthopedagogiek aan de Universiteit Utrecht. Voordat u beslist of u uw kind wilt laten deelnemen, geef ik u eerst uitleg over wat het onderzoek inhoudt.

Wat houdt het onderzoek in?

Het doel van dit onderzoek is om te bestuderen welke relatie er bestaat tussen opvoeding en faalangst bij kinderen van 10-12 jaar. We voeren het onderzoek uit bij kinderen uit groepen 7 en 8, omdat er tot op heden nog vrij weinig onderzoek gedaan is naar deze leeftijdsgroep. Met dit onderzoek willen wij door middel van de belevingswereld van het kind onderzoeken of er een mogelijke relatie bestaat tussen opvoeding en faalangst. Aangezien we op zoek zijn naar zo veel mogelijk kinderen tussen 10-12 jaar, benaderen we naast de school van uw kind ook andere scholen en leerlingen om aan dit onderzoek deel te nemen.

Wat gebeurt er met de verzamelde gegevens?

Alle gegevens van uw kind zullen vertrouwelijk behandeld worden. Uw kind vult twee vragenlijsten in, waarvan de gegevens geheel anoniem verwerkt worden. De gegevens en antwoorden van uw kind worden gecodeerd gebruikt voor onderzoek, waardoor de gegevens niet meer tot uw kind te herleiden zijn. Deelname aan het onderzoek is geheel vrijwillig.

Verzoek om uw toestemming te verlenen

Voordat we uw kind onze vragenlijst mogen geven en laten invullen, hebben we uiteraard eerst uw toestemming nodig. Vandaar deze brief.

Hebt u nog vragen?

Indien u na het lezen van deze informatiebrief nog vragen heeft over dit onderzoek, kunt u via e-mail contact opnemen met de onderzoekers: r.caluwe@students.uu.nl (student Orthopedagogiek) of joyce@aksecoaching.nl (docent Pedagogische Wetenschappen).

Indien u op de hoogte wilt worden gebracht over de resultaten van dit onderzoek, kunt u dit hieronder aangeven. De resultaten die u dan ontvangt, geven algemeen concluderende resultaten van het onderzoek weer, echter geen persoonlijke informatie over uw kind.

Dank u wel voor uw tijd en voor eventuele deelname van uw kind aan het onderzoek.

Met vriendelijke groet,
Rowan de Caluwé

-
- Ik heb de informatiebrief gelezen en alle informatie is duidelijk.
 - Ik geef toestemming om mijn kind aan dit onderzoek te laten deelnemen.

- Ik weet dat deelname aan dit onderzoek vrijwillig is. Wanneer ik weiger (of mijn kind weigert), dan hoeven we daar geen reden voor op te geven. Ook is het mogelijk om op elk moment te stoppen met deelname aan het onderzoek.
- Ik ben ervan op de hoogte dat de gegevens van mijn kind vertrouwelijk en anoniem zullen worden gebruikt en behandeld.
- Ik wil wel/niet op de hoogte worden gebracht van de resultaten van dit onderzoek (*kruis aan wat voor u van toepassing is*). Zo ja, dan kan de informatie per e-mail gestuurd worden naar:

.....

Naam kind:

Basisschool:

Datum:

Plaats:

.....

Handtekening ouder/verzorger:

.....